

Učiteljski Tovarš.

~~~~~
List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega meseca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj X.

V Ljubljani 15. oktobra 1870.

List 20.

Šolsko in ljudsko izobraženje.

Kjer dan danes dva človeka skupaj stojita, se gotovo od šol pogovarjata. Ni ga časopisa, dasiravno se ne pečá s šolstvom, da bi ne prinašal sim in tje svoje opazke in svoja načela o šolstvu. Po deržavnih in deželnih zborih je šolsko vprašanje na dnevnem redu. Imamo učiteljska društva, učiteljske shode i. dr. Kdo bi poslednjič vse knjige in knjižice o šolstvu prebral?

Človek bi tedaj mislil, da o šolstvu govoriti se pravi: vodo v Savo nositi. Vendar temu ni tako. Večina njih, ki govoré ali pišejo še pravega pojma nimajo o ljudski šoli in njeni nalogi, ali pa so stranjščaki, ki vse po svojem kopitu hočejo vravnati; njim je ljudska šola sredstvo, jim je le pot, po kateri hočejo priti do svojega namena. Ker je pa toliko enostranosti pa malokje pravo spoznanje, tedaj šolstvo noče napredovati. Šolsko vprašanje tedaj ni rešeno, ker ni ga pravega spoznanja in razuma o namenu v sredstvih in potih, kateri vodijo na pot zboljšanja. Vsak šušmar vé tukaj kaj govoriti in svetovati, vendar pa se mora to vprašanje vsestransko prevdariti in premisliti, preden se more rešiti.

Predno se spuščam v daljno razpravo o tej reči, stavim si naj prej vprašanje, ali je šolsko vprašanje opravičeno, to je, ali nam je treba govoriti od zboljševanja šol in sploh od tega, kako se narod ali ljudstvo izobražuje in mika.

Ne boj se, dragi čitatelj, da bom tukaj na drobno razkazoval potrebo narodnih šol, da bom tukaj govoril od učnega jezika po šolah ali o drugih narodnih rečeh; menim, da je to vpra-

šanje že davno rešeno, in da ni treba dokazovati, da vsakemu ljudstvu koristijo le narodne ljudske šole; oziral se bom tukaj bolj na splošno ljudsko izobraženje, za katero se mora truditi ljudska šola, ker njeni namen ostane zmirom le ta: človeka izrežati za ta svet in za večnost.

Šolsko vprašanje je opravičeno, ker je v organični zvezi z zgodovino omike ljudstev; nobena sila ga ne odpravi; rešeno mora biti. Da ne bomo dalje iskali idealov ali vzorov, podajmo se v praktično življenje, in pogledjmo tam začetek šolskega pitanja.

Podajmo se naj poprej med ljudstvo in sicer na deželo med kmete, pojmo na njive in travnike, na polje in v gozd, potem pa v vas, domú v hišo, hlev in skedenj! Kaj smo tú najdeli? Ljudje se terdovratno deržć svojih navad, svojega starega kopita. Tako so moj oče, moj ded delali, in tako bom túdi jaz delal. Poslušajmo pa njih tožbe: Čedalje slabše, čedalje huje je na svetu, letine so slabe, davki čedalje večji, posli in najemniki čedalje dražji, prihodki manjši. Da bi pa mož kaj zboljšal, postavim, pri svojem gnojšču, da bi se bolj poprijel živinoreje ali pridelovanja klaje ali kakošnega drugega žitnega plemena, ako navadno malo obrodi, da bi se poprijel sadjereje, to možu ne gré v glavo! Da so davki, ki si jih sam naklada, veliko večji od teh, ki se od njega tirjajo, to možu ne gre v glavo. Kako tukaj pomagati? Kmetijske družbe že precej storé; kateri bi bil pa poduka naj bolj potreben, tistega doletí naj manj.

Zeló žalostno je, ako pogledamo, kako malo skerbé ljudje po kmetih za svoje zdravje, kako večkrat bolj strežejo bolnemu živinčetu, kakor bolnemu človeku. Ko bi dobrotljiva narava bolj ne skerbela za nje, kakor sami, bi skoraj rekel, da bi odmerli.

Še bolj žalostno pa je, ako pogledamo staro, srednje in mlado ljudstvo po kmetih. Koliko je mladi rod za starim, túdi kar zadene telesno zdravje, da drugo izpustim.

Tukaj mora šola pomagati, ali bolj prav in resnično rečeno: boljša ljudska odgoja (kako razumem besedo, razložim pozneje).

Pojmo eno stopnjo dalje!

Kaj pomaga temu ali unemu, da je bil leta in leta na kmetijski šoli in je tam dobro napredoval? Njegova lahkomi-

selnost, njegov napuh, s katerim vse navadno zaničuje, njegove napačne misli o svobodi, pokorščini, njegova razkošenost in baharija je otamnila zadnjo pičico njegove vednosti; kmetije nevednih pa pridnih in delavnih kmetov veliko bolj napredujejo, kakor njegove. Vidimo tudi po kmetih, da si ljudje v župane odbirajo može, ki brati in pisati ne znajo. Kmetom tedaj šole nič ne koristijo, šolani ljudje so naj slabeji kmetovalci in njih gospodarstvo gre rakovo pot. Toda počakite le malo, kje tukaj manjka, ali v sercu, ali v glavi.

Naš omikani svet je odgojo preveč v kot potisnil; ljudstvo mu je izobraženo in omikano, ako le veliko vé, šolo je razglasil za edino učilnico, in izobraženost ljudstva le šteje po tem, koliko jih zná brati in pisati; podučevanju v vednostih je določil toliko važnosti in imenitnosti, kakoršne nikdar ne more imeti.

(Dalje prih.)

Stari in mladi Slovenec.

Je.

Jedva.

S. Za komaj, komej pišem i jaz stsl. jedva vix; jedvaj, hrov. serb. jedva, rus. ledva.

Jedinakū-okū.

O. Jedinakū idem, jedīnakū aequalis; jedīnokū simplex, solitarius; monachus, kar inokū.

S. Jedinū stsl. unus, quidam; nsl. tudi edin miser, edinost miseria, jedīnščīna paupertas; jedīnščīna mu je mati (nota mhd. sunderliute, hörige, so genannt, weil sie in keiner genossenschaft stehen); za jedīno byti; eden, veno, vedno, preveno, v eno mer, eno mer continuo, enak, ednač; jednoč semel, ednok, enok; jedīnica, - dīnistvo unitas, simplicitas.

Jemīstvo.

O. Iz jemati - jemlja - lješiprehendere je jemīnū adj. qui mercede conducitur, jemīstvo p. dajati vadimonium, jemīci, jemīca m. vas, sponsor, jemīčiti vadari, - mīstvovati sibi temperare.

Jere — jese.

S. Jere conj. quia prav za prav stsl. ježe, serb. jere, nsl. ar, (jer, ker); jese interj. idov' ecce: vere est pronomen;

cf. nsl. esi huc ogr. eti; ete hic, eto nuper, od etec inde, etak sic, etakši talis, evo, eta, eno, rus. serb. evo ecce.

A.

Aglü - li.

O. Aglü a) m. angulus, pars (domus); aġlinikü, - nü angularis; uġolnika samogo hrista, kameni aġülenü, - lünyj; cf. aži adj. angustus, lat. ango, ancus, uncus; aġli b) m. carbo; scr. andž splendere, angâra carbo, aġlije - ljevije carbones; cf. hrov. ugljen.

Aže - aži - aza.

O. Aže n. funiculus, funis, laqueus, opus textile, nsl. vôže; aži m. anguis nsl. vôž, gôž, glôž, guž; aza f. vinculum, juza - vuza - veza; cum nsl. tvezem tvesti cf. and. thvengr schuhriemen; azlü m. vinculum, fascia, amuletum.

S. Od tod ažika m. consanguineus, affinis; ažinica, aži - lište, - zilnica, ažinica carcer; aži - ažinikü captivus.

Ašü.

S. Vôs nsl., stsl. ašü m. barba, mystax p. brada mala i usü; pubertas preže usa; rus. usü lana.

Atroba.

O. Intestina, venter, uterus, u - ju - jatroba, nsl. v ô t r o b a intestina; atri adv. intus; nota a) n saepe praefigi post praep. vü: vü atri hraminy, do vnutri svetye gory; β) atri vere esse subst. f. pendens ab adj. atri: iz atri ali utri, izü nutri; nsl. iz nôtra, vnuter, notri scr. antar, antara; atrinikü - niku m. viscera, atriñi adj. interior, - nja riza; nutrenjaja moja.

Ahati.

S. Ahaja - ješi, ahnovati odorari, ahanije olfactus; nsl. v ô h a t i, voham, vošem; vohlja; njuhati, scr. rad. an.

Je.

Jedro.

O. Jedro adv. cito, jadro - edro, jazro - ježdro, zlo - jedrü citus ad malum; jedrü adj. citus, celer p. na milostü; jadrn cf. gr. ἰθαρός citus, jedrosti - rota velocitas; jedro n. nucleus.

S. I nsl. jedrn celer, alacer, jedrno cito, actutum, mox, jedernost extemporalitas, dexteritas; jadro, jadrno cito:

pegam dirja jaderno, jaderno pa zadêrjati; hrov. jadrina, bulg. jedür tüchtig; gr. *ιδιάρως* je pa moj hiter-ar; jedro n., jedrce, jedrko, rus. jadro, ovesü jadrenü.

Jeza.

O. Jeza f. gen. - ze morbus, vü jazjahü, jeza črèvna; jezavü, jezèstivü adj. aegrotus.

S. Jeza je nsl. vzlasti ira, vsled ktere nastane često i bolezni!

Ječlivü.

S. Pa jaklivü adj. *μολιλάλος* qui aegre loquitur; ječati je gemere; jok, joč; je c a t i balbutire.

Ječi.

O. Imä - imešiprehendere, tangere, tenere; vëra ječi credere, incipere; jetva f. captivitas, ječije prehensio, -tilište carcer, -tñikü captivus.

S. Verjamem pro vëro jamem, stsl. vëra mi imi verjemi mi; ječi incipere serb. jati; ječa carcer, serb. hrov. jamac.

Ječanü.

O. Ječanü adj. hordeaceus, thema idem ac vocabuli ječiči -my m. gen. -mene, i ječimü, ječimeni -čimeni -mykü (cf. kamykü) hordeum, ječinü -nënü -čimënü (cf. kamënü) -meninü hordeaceus.

S. Ječmen nsl., ječam serb.; cf. scr. aç edere (žiti pasci, žito; truti, trava itd.).

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje *Josip Levičnik*.

Motto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

Nadaljevaje uke o živinski paši se je dalje priporočevalo, naj se živina o dežju na pašo ne goni; zlasti za ovce je to zelo škodljivo, in jim je bila paša o dežju že mnogokrat vzrok hudih bolezni in tudi cépanja. — Dalje naj se živina posebno varuje tudi pred pretolstimi pašniki — tu sim se prištevajo mnogoverstne detelje, ki ji vzrokujejo napenjanje in tudi mnogokrat celo zadušenje. Zoper napenjanje se je priporočevala homeopatija*), apnena voda, salmijakovec in kamneno

*) Homeopatija se je tudi že v naših krajih pri živinskih boleznih večkrat prav zelo dobro obnesla; — po našem pičlem mnenju imajo ravno tu živino-zdravniki še obširno polje za študije svoje delavnosti.

olje. Tudi iz slame izvita verv živini v goltanec potisnjena dobro služi. Ako pa napenjanja taki pripomočki ne ustavijo, more se, hočeš ali nočeš, gazom odpreti zrak ali po zabodenju s „Troakar-jem“ (o čimur so tudi naše „Novice“ že zdavnej govorile in tudi v sliki nauk pojasnile), ali pa z goltansko cevjo [Schlundröhre]*). — V daljnih govorih o pašnikih se je tudi še posebno priporočevalo, naj se ima velik pozor na strupene zelišča, ter naj se one, kolikor je le moč, v korenini zatirajo**). — In da se dalje pri pašnikih (zlasti po planinah) morajo prepadam in globokim jamam ograje narediti, ali kedar se živina v tacih nevarnih krajih pase, vsaj skerbno opazovati, je reč že sama o sebi posebno priporočljiva.

Potem, ko se je bilo še enkrat omenilo, da za mlado živino je paša v prostem ozračju posebnega priporočevanja vredna, razen, če pašniki niso oddaljeni, ali pa, če se ni kake kužne bolezni bati, so se nasprotno tudi še enkrat v misel vzele koristi kermenja s presno klajo v hlevih, ker je namreč v teh okolščinah manj piče potreba in se le-ta tudi veliko bolj enakomerno lahko med živino razdeli. Tudi več gnoja se na to vižo pridobi. Sploh pa je vender g. docent priporočeval, naj se povsod gleda na krajne razmere; kajti kmetijski gospodar ima mnogo tacih del, ki se ne dajo obdelovati po kakem stalnem receptu. Kar n. pr. koristi Petru, nasprotno mnogokrat škoduje Pavlu.

Oziroma na suho kermo se je seno naj bolj hvalilo. V prejšnjih časih so stavili manj poglobitno veljavo; poznejše so jeli kermo mesiti z raznimi travami, s stročjem, z listjem***), prešami, otrobi i. t. d. Tudi slamo in pleve mesijo med kermo; vediti pa je, da je slama od jarega žita boljša mimo ozimnega; — tudi pšenične pleve imajo predstvo pred drugimi. Na slamo

*) Goltanska cev je posebno na Švicarskem zeló v navadi. Narejena je iz dratu podolgasto-zašpičena (spiralförmig) in z usnjem ovita; — pri rabljenju se vender more živini med spodnjo in zgornjo čelust en les vložiti, da cevi zvečiti ne more. Pri neki popoldanski demonstraciji nam je bil g. dr. Wilhelm eno tako v originalu pokazal. Pis.

***) Aló! pastirji! zopet ste na versti! Učite se v šoli spoznavati strupenih zelišč, da se boste vedeli potem po pašnikih vojskovati zoper nje! Pis.

***) Vejniko za suho pičo delajo pri nas na Gorenskem že od nekdaj; — jeli so pa sim en čas tudi spomlad smukati mlado bukovo listje, ktereга živina neskončno rada jé in ima od njega kaj mastno mleko. Tega so me že tudi prepričale lastne skušnje v domači hiši. Pis.

naj se pazi, da se suha spravi pod streho; — mokra, rjava ali plesnjava je zlasti za brejo živino prav zelo škodljiva.

Da imajo žita naj večjo redivno moč za živino, je sploh znano; po pravici jih torej stavijo kmetijski gospodarji v prvo versto in jih imenujejo Nemci „Kraftfutter“. Da sta vendar pšenica in rež za živinsko klajo predrage, je več ko dobro znano. Turšica in ječmen služiti za pitavno živino posebno izvrstno; tudi oves je dober. V drugo versto se stavijo razna oljnate semena, — se vé, da se od tih rabi le preša; — v tretjo versto pride potem sočiva. V misel so se vzeli potem še razni obertnijski ostanki, n. pr. od olarij, žganjarij, sladkaric; od sira, skuhate, mleka; — tudi kuhinjske pomije, kar vse se mnogokrat živini kot smes z drugo kermo predklada. Vendar je treba na take ostanke paziti, ker živini v preveliki meri pokladani radi škodujejo. Sploh naj se na mesenje piče (Futtermischung) pri vsakem gospodarstvu dobro gleda. Terdo ali premehko živinsko blato daje pozornemu gospodarju vselej natančni račun o dobri ali slabi smesi kerme, in naj se to pri živini nikar nikoli ne prezira. — V natančni obširnosti nam je pri tej priliki g. docent po kemičnih razkrojih naznanil, koliko posamesnih delcev raznih tvarin ima ta in una kerma, in sicer: seno, otava (ki ima, o pravem času spravljena, predstvo pred senom), raznoverstre detelje v suhem in presnem stanu, suho drevesno listje (je tudi po okolščinah bolje mimo sena), razna slama, razna kuha, žitna plemena, preša, razni obertnijski ostanki od pivarnic, sladkornic, sirarij i. t. d. — Zaznamoval sem si to sicer med svoje „notice“, kar se je dalo natančno; zastran množine številčk vendar prestopim čez to na daljne uke, da vsaj, ako bo mogoče, do konca leta pridem tudi k sklepu umnega gospodarstva.

(Dalje prih.)

Razstava učnih pomočkov,

ki je bila združena z učiteljskim zborom v Ljubljani 22. sept., t. l. zasluži, da se o njej spregovori nekaj besedi, akoravno so jo ogledovali vsi vdeleževalci učiteljskega zbora in mnogo družega p. n. občinstva. Tedaj Vam, dragi tovarši, ne podajam nič novega, nego za spomin le mali načert, po katerem so bile razne šolske stvari na ogled postavljene. Naj mi bode pa tudi dovoljeno, ob enem ktero kritično povedati, kajti pri taki začetni, v tako kratkem času osnovani razstavi

je marsikaj dobrega, a tudi kaj manj vrednega na versto prišlo. Sicer tej razstavi ni bil namen pokazati svetu samo reči, ki se smeje ponašati z idealno popolnostjo, timveč da se vdeleževalcu dá priložnost, pogledati kaj imamo, česar še nimamo in kaj bi trebalo, da se prihodnjic v razstavo sprejme. Pojem vsaki razstavi je pa tudi ta, da pozornega navduši za vse krasno in dobro, za napredek in premišljevanje, ter spodbada k neprenehnemu delovanju na polji omike in vede, nagibuje k preiskovanju ročnih sredstev, po katerih svoj cilj hitreje in vspešno doseže. Razstava dala je slehernemu strokovnjaku nalogo: delaj in pokaži, kaj si vstvaril, da se ti ne bode očitala duševna revnost! Naj bi nihče ne pozabil vtisa, ki si ga je morda vtisnil odhajaje iz razstave! Vsak naj se trudi, da si za prehitljeje pri nauku, za nazorovanje in druge šolske potrebe napravi sredstva, ki bodo učitelju posel lajšale in mladini um bistrile po mičnem načinu, kakor n. pr. ruska mašina, naprava za številjenje (lastnina c. k. učiteljske izobraževalnice v Ljubljani), ki je bila v razstavi zraven gospod Cebinovega predalnika za čerke (aparatus za nauk v branji), kakor „Lese- und Rechnenspiel“ od K. Winternica (cena po 95 kr. pri Giontinitu). Od tistega pisatelja je tudi na svitlem: „Schreibspiel“, „Länderspiel von Europa“ in „Oesterreich“ (2. gld.) i. d. Taka in enaka sredstva, v domačem jeziku pisana, naj se sestavljajo in za prihodnjo razstavo pripravljajo. Brez sebičnosti naj radovoljen prinese potem vsak, kar dosedaj le za se hrani.

Razstave naj lepši kinč so bile slike za nazorni nauk. Tako: „Schreibers naturgeschichtliche Tafeln“ (15 pol): doživke, tiči, dvoživke, ribe, merčesi in červi. Krasna in skerbna izpeljava naslikanih živali se ne more prehaliti. Ta zbirka namestuje skoro majhen muzej. Na spodnjem robu teh slik so prilepljena nemška imena za posamesno s številko zaznamovano žival. Ta imenik naj bi založnik dal natisniti v slovenskem jeziku — rokopis je pripravljen — in kdor si slike o-misli, naj določi, ali hoče slovenski, ali nemški imenik.

Pod Schreiberjevimi naravopisnimi podobami bile so razpete navadno polo velike slike (na svetlo dal „Scholze v Majncu“, 20 pod. = 1 gl. 60 kr.). Vsaka nam kaže eno žival v prav veliki meri. Vkljub nizkej ceni je izpeljava in koloratura vendar prav dobra, in daje mladini prav jasno predočbo. Založnik g. Giontini je obljubil, da bode imenik vseh živali dal natisniti v „Tovaršev kazavec“. Poleg tega si naroči lahko vsak one slike, ktere v šoli naj bolj potrebuje.

V tretji verstvi pod omenjenimi slikami viselo je 40 krasnih podob „Ruprechtovih“ na bolj velikih polah. Ti naravopisni nazori kažejo v največi meri iz coologije, botanike in mineralogije naj važnejše objekte v prav mikavnem činu risane. Namen jim je, pokazati mladini sveto delavnico mogočne narave, zercalo modrosti in neskončno dobrotljivost božjo: organizacijo skritih, tako rekoč nepoznanih raznih imenitnih stvari. Živalstvo je reprezentavano n. p. po sledečih podobah: človeška plemena; organi za kervotok in dihanje (človeško); čeljusti meso- in rastlinojednih živali; rogovi; noge s persti, kopiti, parklji; doživke s plavutami; kljuni in stopala raznih plemen tčev; metamorfoze (spremembe) mnogoterih zaželk i. t. d. Vsaka tabla je prav

razločno popisana ter za šolo izverstno vredjena. Cena vseh podob je 15 gl. 20 kr., precej visoka, pa delo je je vredno.

Za tim so zverstene bile podobe svet. pisma stare in nove zaveze dr. J. Schusterjeve (cena 40 slik = 8 gl. 80 kr.) Nad temi so se odlikovali fizikalčni aparati v podobah (lastnina c. kr. uč. izobraževalnice). Slike so predstavljale: parni stroj, kakor je v rabi na železnici, pisalni telegraf po Morse-tu, zračno sesaljško, hidravlično (vodno) tiskalo, plinometer ali plinohram i. d.

Blizo teh fizikalčnih podob so visele 4 Fiedlerjeve anatomske table, ki kažejo na tab. 1. celo hrodje človeško (skeleton), na tab. 2. telo z vsemi mišicami brez kože, na tab. 3. možgane velike in male s križevim žilicami, uho in oko v jako veliki meri, in na tab. 4. človeški čok od spredej presekan, da se vidi ves drob. S temi podobami združena je knjiga, ki posamesne s številkami zaznamovane dele imenuje in popisuje.

Na klopek razloženo je bilo še mnogo prirodoslovnih knjig s podobami, n. pr. dr. J. G. Knurr-ovo rdninoslovje v podobah, krasno delo; slike naj važnejših rastlin, trav za kermo; raznih žitnih plemen; Tomšičevo prirodoslovje; atlas prirodoslovni na 23 polah z nemalanimi podobami. Pridjan je v ročni brošuri imenik v desetih jezicah, tudi v slovenskem med 7 slavjanskimi i. t. d.

Zemljevidov, atlantov je bilo mnogo razpetih po stenah. Njih izverstna izpeljava ne dá skora nič boljsega želeti. V prvi versti zaslužijo imenovane biti fotolitografične karte od Raaz-a: Evropa, Azija, Nemške države (po 9.25 gl.), Palestina (6.20 gl.). Tudi atlas njegov prekosi menda vsa sedajna dela te verste. Pogorje na teh zemljevidih stopa kar od tal, tako da se višave skoro v pravi razmeri kažejo.

Za šolo prav pripravi zemljevidi majhne cene (po 1½ gld.) so pa Handkte-tovi; reke, mesta, politična razdelitva, naj važnejše pogorje, morje, vse to je na 8 do 14 polah tako jasno narisano, da bi se lahko prijelo. Manjši zemljevidi te verste so po 62 kr. — Prav čeden in razločen zemljevid na 6 polah je tudi ta, ki predočuje dežele svetega pisma od Schäffer-a. Časusledni zemljevid sme se imenovati: Ilirija od Schulz-a. Kronovine so v okrajna glavarstva razdeljene in prav ločilno izpeljane (cena 1.50 gld.). Vredno je tudi omeniti o Gradnetzatlasu A. Steinhauser-jevim s 36 listi (Z. & Till) in Klödens Repetitionsatlas s 17 listi (Leuschner in Lubenski v Gradcu). Prve baže velja vsak list 4 sld., druge pa 10 kr. Priporočajo se posebno višjim razredom ljudskih šol, srednjim šolam in učiteljskim izobraževalnicam. V Steinhauserjeve mora se več risati, nego v Klödnove, kajti v teh so meje, reke i mesta svetlotiskane, ktere potem učenec išče in popiše.

Tudi globusi so kinčali razstavo; bolj ceneja, z navpik stoječo zemeljno osjo (Zeschko & T.), druga s pošev stoječo, 23½ nagnjeno osjo, z meridijanom, stopnjemerom, in codijakom (Giontini). Med globusi je tudi imenovati nebna obla s poldanskim obročkom in kompasom, potem lunatelurij, ki podučuje, kako in kolikokrat se zemlja okoli svoje osi suče, kako jo luna spremlja in ž njo okoli solnea

potuje, kako, kdaj luna in solnce mrakne, kako postanejo letni časi i. t. d. (cena 15 gl.) Naj se tu še omeni, da v kratkem pride slovenski globus na svetlo. Hervaški je že nekaj časa gotov.

Za risanje je štela razstava tudi mnogo slik, predlag in drugih pomočkov. Slavno znane so Taubingerjeve predlage, vpeljane po realkah. Ornamentalne slike od „Bauer-a in Westman-a“ so starejši mimo Hillardtovih, od kterega je razstava kazala le „die kleinen Zeichner“ za ljudske šole, vredjeno po stigmografični metodi. Paternova izdaja zistematično risalne šole kaže marsikaj izvrstnega ter hvalevrednega. Za dekliške šole posebno vgodne so perve točke Taubinger-jevih rastlin. Na podlagi geometričnih oblik, kakor trivogalnika, kvadrata, mnogoroba, kroga i. t. d. izpeljuje ta slikar simetrične podobe raznih cvetic, listkov i. t. d. Posnema teh predlag goji estetični okus, kterega je deklicam treba pri ročnih delih. — Vse hvale vredno delo so Hogerjeve predlage za risanje dreves. Vidi se iz njih, da je mojsterska roka z naj večo urnostjo in umetnostjo zgotovila te krasne metodično izpeljane slike. Samo značaj drevesni naj bi bil še bolj strogo izpeljan, da bi se lipa, breza, bukev ložej ločile. — Prav mično in podučno je sestavljena Grossberger — Kurzova šola. Po njej se začetniki učé risati in malati.

Ena in ista slika je v treh stopnjah risana. Izmed mnogoverstnih priprav naj bode še pikčasti (stigmografični) papir omenjen. Rabi ga, kdor uči risati po Hillardtovem, Steinovem in Jariševem navodu. Giontini ima v svoji zalogi gosto- (po 40) in redkopikčasti papir (po 90 sld. bukve t. j. 96 listov).

Z Dunaja došlo je v razstavo mnogo Greinerjevih lepispisnih zgledov in zvezkov, ki so po šolah že dobro znani. Pripravne, samo predrage so njegove tablice (12 = 2 gl.) za pervence zarad tega, ker so na obeh straneh stanovitno načertane za pisanje, številjenje in risanje. Zvezki za vaje v „französische Rondschrift“, „Fraktur“ in „Gottisch“ so za realke prav vgodne; pripravniki naj bi se zlasti prvih vadili, ker so za slovensko pisavo prav lični. Bledo tiskane oblike ima učenec samo prevleči, potem posnemati po zgledih (zvezek = 20 kr.).

Kot znamenita novina opomniti je: „Grosse Wandtafel des metrischen Systems“, vredil C. Bopp, (spredej pri zemljevidih je bila razpeta). Vpeljava metričnega zistema. To nam že kažejo nove računice dr. Fr. Močnika, ki pridejo kmali v slovenskem jeziku na svetlo. V teh knjizicah se pisatelj že ozira na francozsko mero in vpletenih je mnogo dotičnih nalog, znamenje, da se moramo tudi soznani s to zistemo. Ona nazorna tabla prav jasno predočuje mero za dolgost, za ravnine in kubična trupla, za votlo posodo in pezo. Meter je v naj manjša delca (1000 milimetrov) razdeljen; pa tudi pripravniši koščeki (n. p. decimetri) so razločno narisani. Pridjan je poduk o namenu, zapopadku in o rabi te povsod razširjajoče se mere.

Po vseh klopeh so bile razverstene knjige vsake baže se vé, da v večini nemške. Razni leksikoni so bili zraven pedagogičnih, didaktičnih in dušoslovnih knjig. Tim je sledila cela versta beril, nekterih prav mično sestavljenih (Bone - Lesegärtchen), potem so imele

prostor knjige o stenografiji — pri nas premalo cenjenem predmetu —, kaligrafiji, o gospodarstvu in gospodinstvu. Veliko prostora so zalegle zgodovinske, zemljepisne, zemljemerstvene knjige, časniki pedagoški, časniki cerkvene godbe i. d. Tudi je bilo kmetijskih knjig mnogo po klopeh. Telovadnih tudi ni manjkalo; bile so tu razne natoroznanske knjige, fizika, kemija i. d. Redno vverstene bile so tudi slovnice nemške in slovenske.

Bogato zastepano je bilo nemško pesništvo. Muzikalij, tudi že starih, ki niso cerkvenega duha, ni manjkalo. Maše, graduali in ofertoriji razpoloženi so bili od Blahacka, Cherubina, Führerja, Hummela, Julija i. d., mnogo od Schiedermayerja. Pevske šole od Kloss-a, Mayr-a; za začetnike prav metodično vredjene, postavljene bile so na ogled, in še mnogo drugih navodov za petje po notah. Tu so bile kompozicije Nedvedove, čigar moški zbori prednost zaslužijo mimo cerkvenih napevov. Razno tiskane pole, zlasti za šolsko vredovanje je dobila razstava iz g. Miličeve tiskarnice. Pisalnega in risalnega orodja, papirja poslali so v razstavo gg. Zeschko-Till, Giontini, Gerber, Krisper. Prodajalnica poslednjega se posebno zarad nizkih cen priporoča, kar je revnim ljudskim šolam posebno vgodno. Št. Jakobska šola v Ljubljani razstavila je svoje čedne šolske izdelke (spraševalne liste in risarijo). Razloženo je bilo nekaj novih knjig za ljudsko šolo. Zagledavši črne table iz amerikanskega usnje-platna na stajalih, si je gotovo vsak učitelj želet, v svoji šoli na tako predpisavati, a vstrašiti se je moral neznane cene (20 — 25 gld.). Pozabiti ne smemo tudi „podkladkov za lego in verste“, tiskanih pri Egerji. Ž njimi je splošni potrebi pomagano, kajti nekteri učitelji so se dosihmal trudili vsakemu učencu posebej načrtati podkladek za lego, zdaj si jih lahko v tiskarni naroči, bukve = 96 podkladkov za 30. kr. Vsak učenec dobi 1 podkladek, ktereга v pisanko vloži ter predene, ko je ena stran popisana. Namen, rabo in korist spozná se v majhni poskušnji. Nobena šola naj ne bo brez njih, potem bode vsaka dober vspéh pri pisanji imela tudi brez dražjih Greinerjevih zvezkov.

Razstava kazala je tudi nove stenske table za nauk v branji in pisanji. — Na mizi razloženo je bilo praktično vertnarsko orodje, kakorsnega je deželni odbor kranjski podelil nekterim šolam. Nove pisanke s podobami za nazorni nauk so se posebne pozornosti razveseljevale. Odklenkalo bo torej sedanjim „Schreibbuch“. Dobro!

Marsikaj še knjige hranijo v svojih listih, mnogo še razni predmeti v svojih predalih, kar bi rad pretresoval s teboj, ljubi bralec, a pomanjuje nam — pa vsaj slehern vé, kje ga čevelj žuli, torej moj poklon, dragi tovarš; v drugi in veličastnejši razstavi se najdeva zopet. Delaj neprenehoma za šolski uljnak, kajti prihodnost mora nam prinesiti medico. Na zdravje!

F. Stegnar.

Ogled po šolskem svetu.

Iz Maribora. Meseca septembra je bila tukaj napredovalna šola za učitelje spodnje Štirske. V tej je bilo deset rednih poslušalcev, iz

med katerih so štirje vsaki po 40 gl. dobili od izobraževalnega društva v Gradcu. Tudi mestni učitelji in iz okolice so se te šole vdeleževali. Ravnatelj g. dr. Elšnik je učil splošno računstvo, teloslovje in risanje; g. Stoper zemljepisje, povestnico in prirodopis, g. Essl naravoslovje, g. Marktl telovajo. Vsi nauki so se razlagali v nemškem jeziku.

Razveseljevalni so bili večeri, v katerih se je pri verčku pive marsiktera učiteljska šala izustila. 20. oktobra se bo tukaj odperla viša realka. V glavni deklški šoli se je slovenščina v kot vergla; g. Habijanč, ravnatelj, je pri seji mestnega šolskega sveta rekel, da ni primerne knjige za slovenski uk.

V zadevi učiteljske plače se je dosedaj le po mestih kaj zgodilo in dohodki zboljšali, na deželi le malo; torej še vedno od hiše do hiše, od hrama do hrama! Splošnega zbora štajerski učitelji letos nismo imeli — morda drugo leto! Prihodno kaj drugega, za sedaj pa srečno!*)

Iz Notranjskega. (Misli po zboru učiteljskega društva; nemška berila in nemško narekovanje ali „diktando“ po nekterih ljudskih šolah; dolžnost učiteljev in njenih zastopnikov v okrajnem šolskem svetovalstvu.) Zadovoljno se je menda vernil vsak učitelj po zboru iz bele Ljubljane na mili svoj dom. Slehern je bil vesel obilo zbranih svojih tovaršev, s katerimi se je po dolgem času zopet snidel. Ne manj mu je všeč bil učiteljski zbor, pri katerem je imel priložnost opazovati, kako so nekteri učitelji vneti za svoj stan in za zboljšanje šolstva in učiteljstva. Marsikoga je morebiti to spodbujalo, da se bode tudi on iz svojega skritega kotička prikazal ter jel delati tudi za občni šolski prid. Pri tem zboru smo slišali tudi zagotovilo slavne vlade, ki nas hoče v vsakem hvalevrednem početju na slovstvenem šolskem polju podpirati. Se vé, da ne smemo preveč pričakovati; pa vendar smemo zdaj več upati, ko imamo nove šolske urade, ki so sestavljeni iz mož, ki imajo serce za pravi blagor naroda in za povzdigo šolstva.

Nekteri učitelji so pričakovali, da se bode pri zboru tudi omenjal žalostni materialni stan učiteljski, ter vlada zopet naprosila, da bi se učiteljske razmere gledé plače pred ko mogoče rešile. To je sicer res največa rana učiteljska; ali akoravno bi bil zbor zopet tako „lemental“, kot pred dvema letoma, rana bi vendar ne bila na en hip zaceljena, marveč še bolj bi svoje bolečine čuli; kajti plače naše more le deželni zbor stalno vrediti — če nočejo srenje same učitelju priboljšati, deželni zbor je pa v rokah presvitlega cesarja.

Na glavnih šolah je v 2., 3. in 4. razredu nemško branje zapovedan nauk. Do sedanjih časov ni morebiti nihče dvomil o koristi tega nauka, kajti spadal je k učenju nemškega jezika. Vdani učitelj v vsako naredbo in zvesti spolnovalec učnega reda je vestno rabil nemška berila; nemško branje mu je bilo samostalen in morda neobhodno potrební učni predmet. Tako je namreč bilo in je morebiti še sedaj po vseh domačih glavnih šolah. Dandanes pa previdni, misleči učitelji vse prevdrajajo in pretresajo in tudi vprašanje o „nemških

*) Prosimo, naj bi se štajerski in koroški bratje učitelji kaj bolj zglaševali v našem Tovaršu.

berilih“ v glavnih šolah naših je zdaj na versto prišlo. Čemu je tedaj to nemško branje? Po sedanjem učnem redu samo za vajo v mehaničnem urnem branji.

V 2. razredu naših glavnih šol dobé otroci v roke nemško berilo, ki je sicer prav umevno sestavljeno, pa še ne umejo prostega golega stavka; kajti stopivši v drugi razred nimajo o nemški slovnici nobenega razumka. Vsako berilo v berilni knjigi za drug razred ima mimo malo golih stavkov, večidel le izobražene in razširjene stavke. Otrok se nauči — toda če je prav dobre glave in posebno priden — še le konec tega leta toliko iz nemške slovnice, da razumi prosti goli stavek. V 3. razredu se potem učenci učé izobražanega in zloženega stavka; ali v berilu za drugi razred se že nahajajo taki stavki. Nemška slovnica in berila se tedaj na posamnih stopinjah nikakor ne vjemajo.

Da bi otroci iz nemških knjig berilno tvarino razumeli, more se še le v 4. razredu zahtevati in tudi tukaj le od lahko umevnih beril. Tako se dá berilna nemška knjiga, za drugi razred odločena, še le v 4. z vspehom rabiti. V 2. in 3. razredu je branje nemških knjig gola mehanična vaja. To mi bode priterdil slehern, ki je v glavne šole le malo pogledal. Je pa li ta vaja otrokom v veliko korist? Si morebiti otroci na ta način naglo prisvojé tujega jezika? Nikakor ne. Branje bukev, katerih se ne razume, je le prazno blebetanje, za kar le usta in ušesa vedó, um in serce pa ne. Kar se pa ne razumi, ne more se tudi prav izgovarjati in prav brati. Taka vaja v mehaničnem branji sama na sebi se mi zdí tako nespametna, kakor da bi se kdo na prazni slami mlatiti vadi. In vendar se na naših šolah že leta in leta tako podučuje in skozi dve leti po 3 ure na teden čas trati. Res se otrok navadi gladko nemško brati, ali čemu mu je to znanje, ko pa branega kratko nič ne razumi. Pri določevanji novega učnega reda in novih šolskih knjig, naj bi se pač na to oziralo, da se odpravijo nepotrebna nemška berila povsod, kjer jih učenci zarad premalo slovnških znanosti umevati ne morejo.

Enaka napaka je pri narekovanji nemškega jezika. „Diktando“ je obligaten predmet in samo za to narekovanje ste odločeni naj manj 2 uri na teden. In kaj se „diktira“? Malokedaj taki stavki in take besede, ki so primerne slovnškim znanostim, ampak mnogo zloženi in zamotani stavki in vsaka smes težavnih besedí. Na prevod narekovanega se redko kdo zmeni. Te napake so se nahajale še pred malim časom na naših glavnih šolah in njih ostanki se še sim ter tje še dandanes vidijo.

Da nastopujejo boljši časi za nas učitelje, tega ne more nihče tajiti; kajti teh pravíc, ktere novejša postavodajaja učiteljem pripuščá, nismo še nikdar imeli. Zdaj je učitelj zastopnik svojih tovaršev v treh šolskih uradih: v krajuem, okrajnem in deželnem šolskem svetovalstvu. Zlasti more to slehernega veseliti, da so učitelji sami iz svoje srede volili si okrajne šolske svetovalce, kteri se bodo gotovo krepko poganjali za učiteljske in šolske pravice. Učitelji pa morate jim pomagati. Naznaniti jim morate vse pomanjkljivosti pri šoli, ktere sami odpraviti ne morete in za ktere je treba pomoči više gosposke. Zlasti pa povejte svojim zastopnikom v okrajnem šolskem

svetovalstvu, če se vam vaša pičlo odmerjena plača o pravem času ne odrajtuje, ali če se vam kaka druga krivica godi, bodi si po županu, bodi si po kaki drugi osebi. Pritožite se, če srenja ne skerbi za čedno šolsko poslopje, za kurjavo in drugo potrebno orodje pri šoli; če ne pošiljajo starši otrok v šolo in naznanite svojim zaupnim možem vsake zapreke in nezgode, ki pravo šolsko napredovanje zaderžuje.

Učitelji kot okrajni šolski svétniki naj se pa tudi potrudijo, da bodo delali na korist šoli in tovaršem, ki so jim svoje zaupanje skazali. Naj ustmeno in pismeno poprašujejo po šolskih razmerah v tem in unem kraju. Kar so v teku meseca napačnega ovadili, to naj pri mesečni seji omenijo in naj prosijo pomoči pri okrajni politični gospodski ali pa naj poročajo deželnemu šolskemu svétu. Da bodo pa kaj doseči mogli pri sejah, treba je, da se bodo učiteljski zastopniki dobro porazumevali z drugimi udi okrajnega šolskega svéta. Če bodo pa med seboj v osebnih razpertijah, ne bodo njih naj boljši in naj potrebnejši predlogi obveljali.

Iz Idrije. (Začetek šolskega leta; učiteljskih posvétovanj 1 seja.) Pri nas smo šolsko leto pričeli 1. oktobra s slovesno sveto mašo. Za šolo se je oglasilo tudi letos lepo število otrok, blizo 500 za vsakdanjo šolo. Tudi v pričetem šolskem letu bode truda in dela dovolj.

Kakor smo že lansko leto imeli učiteljske posvéte, tako tudi letos nismo nanje pozabili; kajti prepričali smo se, da ravno pogostno zborovanje učiteljev pospešuje slogo in edinost med njimi. Zraven tega so pa še drugi koristni, ki jih večkratni taki shodi donasajo, namreč daljno izobraževanje in primerna vaja, svoje misli javno drugim razodevati. Pri prvi seji 3. okt. smo se zedinili, da bomo letos dvakrat na mesec zborovali, 1. in 3. ponedeljek v mesecu. Pri teh skupščinah bode v prvi versti razkladanje šolskih naukov; druge šolske in domače zadeve, ktere bode treba tudi skupno določevati, bode se reševale, kolikor mogoče, še v posebnih sejah, da si ohranimo za redne seje po znanstvenih, pedagogičnih in metodičnih razpravah dovolj časa.

Pri tej prvi seji je vodja pozdravil zbrane učitelje in učiteljice, jih opomnil na njih važni poklic, ter je željo izrekel, da naj mladino ne samo v raznih naukih podučujemo, ampak da naj se ozira tudi na нравno vzrejo. Rekel je, da nova šolska postava učiteljem široko vrata odpira, da jim daje dovolj prostosti pri podučevanju. Učitelj pa mora to svobodo ceniti ter jo pametno in previdno rabiti. Poslednjič je v svojem nagovoru povdarjal lepo slogo in edinost, ki naj tudi za naprej med nami vlada.

Šolski vodja je nadalje predlagal, ali bi ne bilo za našo šolo vgodno, ako bi se posamni razredi v dva oddelka razdelili. Postava namreč velevala, da naj se na vsaki šoli in vsakem razredu, kjer so otroci različne starosti in znanosti, napravi več oddelkov v tem smislu. Učitelji so pa na ta predlog razložili, da v njihovih razredih otroci niso tako različni v letih in v védah, zlasti v začetku šolskega leta ne, da bi bilo tako deljenje potrebno ali koristno. Ni tedaj vzroka, da bi se taki oddelki nalašč narejali; zraven tega pa dva oddelka enemu učitelju veliko truda z malim vspehom nakladata in ovirata pravo napredovanje; to vedó vsi učitelji, ki morajo več oddelkov podučevati.

Določili smo na dalje, kateri otroci smejo letos šolo zapustiti, in kako bomo v novem šolskem letu gledé verskih vaj, t. j. vsakdanje šolarske maše ravnali; sklenilo se je, da dokler ni hudega mraza, hodili bodo otroci vsaki dan k sv. maši.

O tem sklepa sicer po nasvetu konzistorija okr. šolsko svetovalstvo; ali dokler ni ta ustanovljen, veljá določba učiteljskega zbora.

Radi bi se bili pri tej seji posvetovali, kako naj bi našo šolo vredili, da bi kaj vstrezali novemu učnemu in šolskemu redu, ki ga je naučno ministerstvo ne davno razglasilo*); ali dokler ne vemo, v katerem razredu in koliko ur na teden in kako naj se vsled novega učnega reda, pri nas podučuje drugi deželni, t. j. nemški jezik: toliko časa ne moremo določevati o drugih naukih, in treba je žalibog ostati pri — starem kopitu. Kako željno učitelji pričakujemo nagle in dobre prenapredbe od c. kr. deželnega šolskega svetovalstva, je težko z besedami povedati.

Iz Ljubljane. V 1. odborovi seji učiteljskega društva za Kranjsko je bil izvoljen za podpredsednika g. Ivan Tomšič; za zapisnikarja gg. Gerkman in Močnik, za knjigarja pa g. France Raktelj; tudi je bilo določeno, da se bodo razpisala mala darila za naj boljša pedagoška dela manjše verste, kar pa bode odbor pozneje naznanil.

V 2. odborovi seji predlaga g. Gerkman, da naj se po sklepu občnega zbora v zadevi slovenskega Abecednika konečno določijo pismene oblike, katere naj se vrežejo v jeklo in se potem vversté v Abecednik, da bodo služile učencem in učenikom za pisne zglede. Vse drugo v Abecedniku pa naj ostane tako, kakor je sedaj, ker boljšega do sedaj ni nihče nasvetoval, in ker prepogostne spremembe učence in učenika begajo i. dr.

Sklenjeno je bilo dalje, da naj se nakupijo te-le knjige:

1) Die Anfangsgründe der Realien, Schubert, 2) Handbuch zur Ergänzung und Behebung des Unterrichtes in den Realien, beide Theile, 3) Katechismus der Naturlehre, Spitzer, 4) Netolička Weltgeschichte und Geografie, 5) Niedergesäss, deutsches Lesebuch, 2 Theile, 6) Intime Sammlung von Gesprächen und Briefen, 7) Spanners illustrirtes Konversations-Lexikon, od ktereга je dosihmal na svetlo prišlo 21 sešitkov po 35 kr.

— Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam se je konečno ustanovilo 11. t. m. Po §. 31 društvenih pravil je bila volitev pervosednikovega namestnika in tajnika; v pervega je bil izvoljen g. A. Praprotnik, v drugega pa g. M. Močnik, ker g. J. Eppih, dosihmal tajnik, volitve nikakor ni hotel prevzeti, in si odbor ni upal najeti plačanega tajnika.

Dalje so bili v društvo sprejeti gg. Ignacij Böhm iz Kočevja, Leopold Suhadobnik iz Šmartna pod Šmarno goro in Leopold Cvek iz Verhnike, kateri pristopijo društvu po novih pravilih.

Pri nekem posebnem primerljeju je bilo sklenjeno, da oženjeni društveniki, ki so plačevali letne doneske kakor neoženjeni doplačajo toliko

) Učiteljem bode vstreženo, ako bi „Tov“ novi učni red prinesel.) Pis.

*) Se že poslovenuje.

Vredn.

pol goldinarjev, kolikor let so stari, ker društvu jih spoznava za oženjene le od tistega časa, ko to naznanijo društvu.

Za gotovino, kolikor jo je dosihmal, bo g. pervosednik kupil obligacijone, sestavil se bode opravični red; med dolžnosti tajnikove bo tudi spadalo, da bode tñrjal zaostale doneske od društvenikov, — naj raji bi pa videli, da bi ne bilo treba nikoga potirjati, ker dolžni plačevalec je koliker toliko zmirom v nevarnosti, da zgubi pravice, ki mu jih daje društvo.

V 3. in 4. seji deželnega šolskega svetovalstva so se razen nekterih osebnih zadev rešile te-le važniši stvari: na poziv c. kr. ministerstva za nauk in bogočastje, kako bi se tudi na Kranjskem vpeljane naredbe, ki jih določuje ukaz 12. julija 1869 zaradi izpeljanja postave za ljudske šole in zaradi prehoda iz prejšnjega stanja v novi. Ker so nektera določila tega ukaza taka, da so v postavi za ljudske šole prideržana sklepu deželnega zbora, je obveljal predlog dr. Bleiweisa, da le s prideržkom, ako deželni zbor sprejme šolsko postavo, stavijo se ministerstvu nasveti, kateri so sim ter tje spremenili ukaz. Dalje je šolsko svetovalstvo tudi na ministerski poziv izreklo svoje mnenje o učnem načertu za preparandije. — Sklenilo se je, da se slovenski učijo: verski nauk, aritmetika, matematika (deloma), slovenska slovnica, prirodoslovje, zemljepisje, povestnica (v dveh spodnjih razredih), kmetijstvo in telovadstvo, nemški pa: izrejevalni in učilni nauk, nemška slovnica, matematika (deloma), fizika in povestnica (v višjih razredih); nauk v pisanji, risanji in petji vtegne biti tako ali tako. Verh tega je bilo tudi določeno, da imenoslovje (terminologija) se dodaja povsod tako, da slovenskemu izrazu se dostavlja nemški, nemškemu pa slovenski.

Nauk za glasovir in orgljanje je bil djan med obligatne nauke. Šolski in učilni red od 20. avgusta t. l. se je vstanovil in sklenjeno je bilo, da ta red poleg nemške besede, ki velja 3 kr. se nemudoma prestavi v slovenski. — Učni jezik v ljudskih šolah je slovenski razun Kočevja in Weissenfelsa; v IV. razredu mestnih šol pa je učni jezik nemški. Za šolske praznike so bili odločeni: nedelje in prazniki, vsak četrtek celi dan, božični prazniki do prvega dneva po novem letu, pustni ponedeljek in torek in pa pepelnica, od srede velikega tedna do srede po veliki noči, od sabote pred binkoštni do srede po binkoštnih, ob velikih semajnih dnevih; velike počitnice ostanejo pa po navadi.

Premembe v učiteljskem stanu.

Iz Štajerskega. G. Jože Delakorde, učitelj v Lotmerku, je umrl. R. I. P.

Na Kranjskem. Gospodična Amalija Kavčič, učiteljica v Idriji, se je šoli odpovedala; namesto te je postavljena gospa Eliza Škofic, poterjena učit. pripravnica.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millo.